

UZASADNIENIE

odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu Ochrony Środowiska Gminy Elk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029”

Sporządzono na podstawie art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 r., poz. 1029 ze zm.)

1) charakter działań przewidzianych w „Programie”:

W ramach „Programu Ochrony Środowiska Gminy Elk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029”:

- oceniono stan środowiska naturalnego i przeanalizowano zagrożenia i problemy poszczególnych komponentów środowiska;
- określono cele, kierunki interwencji oraz zadania, zmierzające do poprawy stanu środowiska;
- przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań ujętych w opracowaniu.

Przy ocenie stanu środowiska zastosowano model D-P-S-I-R (siły sprawcze →presja →stan →wpływ →reakcja), opracowany przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. Zgodnie z modelem zjawiska społeczne i gospodarcze prowadzą do wywierania presji na środowisko. W konsekwencji zmianie ulega stan środowiska. Środowisko ma bezpośredni wpływ na ekosystemy oraz na gospodarkę. Wpływ ten wyzwała społeczną i polityczną reakcję, która kształtuje pośrednio lub bezpośrednio poszczególne elementy modelu.

Opis stanu środowiska poprzedzony został analizą przyczyn takiego stanu oraz wpływu środowiska na życie gospodarcze i społeczne. Oceny stanu środowiska dokonano z uwzględnieniem dziesięciu obszarów interwencji, tj.:

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza.
2. Zagrożenia hałasem.
3. Pola elektromagnetyczne.
4. Gospodarowanie wodami.
5. Gospodarka wodno-ściekowa.
6. Zasoby geologiczne.
7. Gleby.
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.
9. Zasoby przyrodnicze.
10. Zagrożenia poważnymi awariami.

W każdym z obszarów interwencji uwzględniono zagadnienia horyzontalne, tj.:

- adaptację do zmian klimatu,
- monitoring środowiska,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne.

Zgodnie z założeniami polityki ochrony środowiska przedmiotowy, dokument opracowano w oparciu o zapisy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 ze zm.), tj.:

- programy i dokumenty programowe krajowe:
 - *Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),*
 - *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,*
 - *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030 – KSRR 2030 (Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony),*
 - *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,*
 - *Strategia innowacyjności i efektywności „Dynamiczna Polska 2020”,*
 - *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,*
 - *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,*
 - *Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku,*
 - *Krajowa Polityka Miejska 2023,*
 - *Krajowy plan gospodarki odpadami 2022,*
 - *Krajowy program ochrony powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030),*
 - *Krajowy program ograniczania zanieczyszczeń powietrza,*
 - *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja),*
 - *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły,*
 - *Aktualizacja programu wodno – środowiskowego kraju,*
 - *Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2017,*
 - *Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015-2020,*
 - *Strategia działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024,*
 - *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020;*

- programy regionalne i lokalne:
 - *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN - w zakresie dróg krajowych* (aktualizacja 2019),
 - *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego* (2018),
 - *Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych* (2020),
 - *Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022* (wraz z aktualizacjami 2019),
 - *Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko - Mazurskiego do roku 2030*,
 - *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2030*,
 - *Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020*,
 - *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do 2020*,
 - *Program Ochrony Środowiska Powiatu Elckiego na lata 2021-2025 z uwzględnieniem perspektywy do 2029*,
 - *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Elk.*

Celem opracowania „Programu Ochrony Środowiska Gminy Elk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029” jest stworzenie narzędzia do realizacji polityki ochrony środowiska na terenie gminy.

Proponowane do realizacji cele, kierunki interwencji i zadania ujęte w dokumencie „Programu” w sposób jednoznaczny będą wpisywać się w ww. dokumenty, w tym szczególnie *Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko - Mazurskiego do 2030* poprzez realizację zadań w nich zawartych do realizacji przez gminie i jednostki jej podległe oraz gminy wchodzące w jego skład.

2) rodzaj i skala oddziaływania na środowisko:

Ustalenia dokumentu obejmują lata do 2025 r., z perspektywą do 2029 r. Analiza oddziaływania na środowisko ustaleń „Programu” wykazała zdecydowaną

przewagę pozytywnych oddziaływań celów opracowania na środowisko. Należy to uznać za oczywiste w świetle specyfiki dokumentu. Najkorzystniejsze skutki dla środowiska może generować realizacja celów dotyczących kontynuacji rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery (np. poprzez wykorzystanie energii słonecznej, termomodernizację, modernizację oświetlenia), czy też ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz sprawne usuwanie ich skutków.

Realizacja pozostałych ustaleń także spowoduje znacząco pozytywne skutki dla środowiska, ale dla nieco mniejszej liczby typów ekosystemów i komponentów. Wśród nich należy zwrócić uwagę na cele o odmiennym charakterze, ze strony których należy spodziewać się pozytywnych skutków w szerokim i długofalowym zakresie. Wspomniane cele dotyczą budowy świadomości ekologicznej społeczeństwa.

W „Programie” zawarto także zapisy dotyczące celów, których realizacja może oddziaływać na środowisko zarówno pozytywnie jak i niejednoznacznie pozytywnie - neutralne. W przypadku konkretnych lokalizacji inwestycji, skali i zakresu robót (konkretne projekty budowlane, dokumentacje techniczne) będą one podlegały indywidualnej ocenie oddziaływania na środowisko, określając czy związane z pracami oddziaływania zmieniają się w pozytywne, neutralne albo negatywne. Jednocześnie na tym etapie prognozowania nie można tego jednoznacznie stwierdzić a jedynie zasygnalizować, że w przyszłości problem ten może wystąpić. Należy jednak podkreślić, że każda inwestycja prowadzona będzie w technologii BAT, aby wyeliminować ewentualne negatywne oddziaływania o ile takie wystąpią.

W ramach realizacji ustaleń „Programu” nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska istnieje jedynie w odniesieniu do poważnych awarii urządzeń i instalacji. W celu ograniczenia tego ryzyka przewidziano zastosowanie środków zapobiegawczych, ograniczających wystąpienie poważnych awarii.

Należy zaznaczyć że celem działań zawartych w dokumencie jest poprawa przede wszystkim jakości życia mieszkańców gminy w wielu różnych jego wymiarach, obejmujących zarówno warunki mieszkaniowe, przestrzeń publiczną, półpubliczną jak również warunki środowiska. Podejmowane będą działania w kierunku uzupełnienia infrastruktury społecznej o nowy zasób oraz modernizacja już istniejącego. Stworzenie właściwych warunków infrastrukturalnych do mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanych działań społecznych wraz z równoczesnym wsparciem tzw. działań miękkich będzie wzmacniać spójność społeczną i pozwoli na wsparcie szerokiego spektrum osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Tym samym celom będzie służyć wykorzystanie istniejącej już infrastruktury społecznej, sportowej, rekreacyjnej.

W związku z powyższym nie są spodziewane negatywne oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji celów, kierunków interwencji i zadań przedstawionych w dokumencie.

W zapisach „Programu” - środowisko, potraktowane jest jako potencjał rozwojowy gminy, co stanowi gwarancję dbałości o utrzymanie jego w dobrym stanie a tam, gdzie to możliwe dążenie do poprawy tego stanu. W związku z tym można zakładać, że ewentualne znaczące oddziaływanie na środowisko będzie ograniczane, bądź eliminowane, poczynając od wyboru najkorzystniejszego wariantu

lokalizacyjnego czy technologicznego poszczególnych inwestycji, po działania minimalizujące negatywne oddziaływane, jeśli zajdzie taka konieczność.

Obecność obszarów o wysokich walorach przyrodniczych na terenie gminy, jest z jednej strony, barierą dla rozwoju dużych inwestycji. Skomplikowana procedura oceny oddziaływania i problemy z wyborem odpowiedniej, ze względów przyrodniczych, lokalizacji, osłabia konkurencyjność gminy. Z drugiej zaś strony unikatowa przyroda stanowi wielki potencjał do rozwoju wybranych form gospodarki (obiektów turystyki), ale jak dotychczas nie przynosi adekwatnych korzyści. Środowisko przyrodnicze na obszarze gminy ma stać się „motorem” do dalszego rozwoju - zielonych gałęzi gospodarki.

3) *cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko*

Gmina Ełk graniczy od południowego zachodu z terenami powiatu piskiego (gminy: Biała Piska i Orzysz); od północy z terenami powiatu olecko - gołdapskiego (gminy: Świętajno, Olecko i Wieliczki); z pozostałych stron otoczona jest gminami powiatu ełckiego: Kalinowo, Prostki i Stare Juchy, a także sąsiaduje z terenami Gminy Miasta Ełk. Przez teren gminy Ełk i miasta Ełk jako ośrodka powiatowego przebiegają drogi krajowe nr 16 Ogrodniki - Augustów - Ełk - Olsztyn i nr 65 Bobrowniki – Białystok - Ełk - Gołdap, ważne arterie komunikacyjne o znaczeniu krajowym. W układzie funkcjonalno - przestrzennym gmina Ełk jest bardzo dobrze skomunikowana drogami kołowymi z ośrodkiem powiatowym w Ełku i z siedzibą województwa - Olsztynem (170 km), a ponadto z siedzibami ościennych powiatów: w Augustowie (40 km), Olecko (30 km), Giżycko (60 km), Pisz (50 km), Grajewo (20 km). Dobrze rozwinięta sieć dróg kołowych - w tym powiatowych i gminnych wpływa korzystnie na funkcjonalność przestrzenną gminy i kontakt z 63 wsiami w jej obszarze. Gmina zajmuje powierzchnię 390 km² i jest największą gminą powiatu ełckiego.

Gmina Ełk położona jest w obrębie Pojezierza Ełckiego, będącego częścią dużej jednostki morfologicznej Pojezierza Mazurskiego. Gminę przecinają dwie strefy odpływu glaciofluwialnego, silnie zdeformowane wskutek wytapiania się zagrzebanych pod piaskami martwych lodów. Jedna z nich wykorzystana jest przez liczne misy jeziorne np. Sawinda Wielka, Woszczelskie. Druga rynna ciągnie się na południe wzdłuż biegu rzeki Ełk w poprzek jez. Łaśmiady. Pod miastem Ełk obydwie te glaciofluwialne doliny łączą się w jedną, skierowaną na południowy wschód ku kotlinie Biebrzańskiej. Powierzchnia gminy charakteryzuje się falistą i pagórkowatą rzeźbą z wałami moren akumulacyjnych wyniesionych do wysokości ok. 170 - 185 m npm. Grupują się one w południowo - zachodniej i północnej części gminy, rejon wsi Bajtkowo, Tracze, Talusy, Siedliska.

Na terenie strefy warmińsko - mazurskiej, w której położone jest miasto zaobserwowano przekroczenia jakości norm powietrza dotyczących: stężenia dopuszczalnego, poziomu bezno(a)pirenu; kryterium ochrona zdrowia; poziomów celów długoterminowych ozonu; kryterium ochrona zdrowia i roślin.

W przypadku emisji z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu (w którym położona jest gmina) zaobserwowano: trend spadkowy emisji zanieczyszczeń gazowych; trend spadkowy emisji zanieczyszczeń pyłowych; trend spadkowy emisji dwutlenku węgla.

Hałas komunikacyjny jest najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym rodzajem hałasu, szczególnie na terenach zurbanizowanych o gęstej zabudowie. Na klimat akustyczny wpływa dynamika rozwoju motoryzacji, a co za tym idzie systematyczny wzrost ilości pojazdów.

Na terenie gminy nie zanotowano przekroczeń pól elektromagnetycznych.

Obszar gminy Ełk znajduje się w dorzeczu Wisły.

Przez teren gminy przepływa rzeka Ełk, która jest prawobrzeżnym dopływem Biebrzy, ciekim IV rzędu. Długość całkowita wynosi 113,6 km, w tym 86,0 km w województwie warmińsko-mazurskim. Powierzchnia zlewni wynosi 1524,5 km². Dolina rzeki Ełk jest szeroka o płaskim, miejscami podmokłym dnie rozległe obniżenia powypiskowe o różnych kształtach, płaskim i miejscami podmokłym dnie zbiorniki wód powierzchniowych równiny sandrowe o wyrównanej powierzchni. Rzeka przepływa przez ciąg jezior m.in. Ełckie, zmieniając kilkakrotnie nazwę (Czarna Struga, Łażna Struga). Do głównych lewobrzeżnych dopływów Ełku należą: Mazurka, Połomska Młynówka, Karmelówka, Kanał Kuwasy, a prawobrzeżnych Gwalik, Różanica i Binduga.

Przez teren gminy przebiega również rzeka Lega (Jerzgnia) która jest prawobrzeżnym dopływem Biebrzy, niegdyś rzeki Ełk. Źródła Legi znajdują się na północny wschód od wsi Szarejki, na wschód od wsi Biała Olecka w południowo-zachodniej fragmencie Wzgórz Szeskich, na wysokości około 225 m n.p.m. Długość rzeki wynosi 157 km, w tym około 70 km płynie w granicach województwa warmińsko-mazurskiego. Powierzchnia zlewni zajmuje 1011,1 km². Od źródeł do Jeziora Rajgrodzkiego nazywana jest Legą, od wypływu z jeziora - Jegrnią, a poniżej miejscowości Kuligi - Kanałem Woźnawiejskim. Pomiędzy jeziorem Selmęt Wielki a Jeziorem Rajgrodzkim nosi nazwę Małkiń. Do Biebrzy uchodzi na wysokości około 110 m n.p.m. Głównymi dopływami Legi są: Możanka, Czarna, Golubica, Pietraszka, Przepiórka. Przepływ rzeki przechodzi przez Pojezierze Ełckie i Nizinę Podlaską oraz jeziora: Czarne, Jezioro Oleckie Wielkie, Oleckie Małe, Selmęt Wielki, Stackie, Dręstwo.

Wśród innych cieków na uwagę zasługują:

- Rzeka Małkiń - płynie od Selmentu Wielkiego do jez. Stackiego
- Rzeka Młynka - wypływa z jez. Sawinda wpływa do jez. Woszczelskiego, potem do jez. Sunowo
- Kanał Regielski - początek bierze we wsi Kałęczyny, przepływa przez jeziora: Szlam, Regielskie, Mrozy i wpada do jez. Selment Wielki
- Kanał Przytułski - przepływa przez jezioro Zdręczno, Płociczno i wpada do jez. Haleckiego
- Kanał Zdunek - początek bierze we wsi Ciernie i wpada do rzeki Ełk w miejscowości Zdunki
- Kanał Czerwonka - początek bierze we wsi Woszczele i wpada do jez. Sawinda w miejscowości Czerwonka.

Poza rzekami i jeziorami, sieć wodną uzupełniają, rowy, kanały oraz budowle hydrotechniczne, które wraz z rzekami i jeziorami tworzą śródlądowe drogi wodne żeglowne.

Na terenie gminy wyodrębniono 12 jednolitych części wód rzecznych oraz 12 jednolitych części wód jeziornych. Wody płynące reprezentują 5 typy cieków - charakterystyczny dla krajobrazu nizinny (17,18, 19, 20 i 25). Dominującym typem

jednolitych wód rzecznych na terenie gminy jest ciek łączący jeziora - 4 JCWP). Jednolite części wód rzecznych na terenie gminy reprezentują cieki naturalne. Wody jeziorne reprezentują 3 typy – charakterystyczne dla krajobrazu nizinnego (5a, 6a i 6b). Dominującym typem jednolitych części wód jeziornych jest jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wpływie zlewni, stratyfikowane (6 JCWP).

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują na terenie gminy w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych. Gmina położony jest w obrębie dwóch jednolitej części wód podziemnych – JCWPd nr 31 i 32.

Analiza danych zawartych w Bazie Wód Polskich wykazała, że jednolite części wód powierzchniowych, w obrębie których znajdują się obszary gminy, wskazuje zarówno na dobry stan (6 JCWP) i zły 8 JCWP). Stan jednolitej części wód podziemnych odpowiada parametrom stanu dobrego, zarówno pod względem ilościowym, jak i chemicznym.

Sieć wodociągowa na terenie gminy, na koniec 2020 r., osiągnęła długość 240,9 km, przy 2904 podłączeniach do budynków. Z sieci wodociągowej korzysta 10077 osób, co stanowi 84,6% ludności gminy.

Sieć kanalizacyjna w obrębie gminy, na koniec 2020 r., miała długość 100,3 km, przy 1658 przyłączach do budynków. Z sieci kanalizacyjnej korzystają 7049 osób, tj. 59,2% mieszkańców gminy.

Na koniec 2021 r., na terenach nieskanalizowanych w gminie, ścieki bytowe gromadzone były w 1400 zbiornikach bezodpływowych. Na tego rodzaju obszarach funkcjonowały również 262 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Nieczystości ciekłe odbierane są przez firmę posiadającą zezwolenie wójta gminy na odbiór nieczystości ciekłych z terenu gminy.

Zgodnie z *Aktualizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017 – AKPOŚK 2017*, na terenie miasta Ełk ustanowiono aglomeracje (Uchwała Rady Miasta Ełk Nr XXVIII.278.2021 z 24.03.2021), którą tworzy Miasto Ełki i Gmina Ełk.

Obszary chronione stanowią około 62,80% powierzchni gminy i obejmują:

- obszary chronionego krajobrazu: Doliny Legi, Jezior Orzyskich, Pojezierza Ełckiego;
- obszary Natura 2000: specjalne obszary ochrony siedlisk: Murawy na Pojezierzu Ełckim PLH280041, Jezioro Woszczelskie PLH280034, Ostoja Polygon Orzysz PLB 280014;
- rezerваты przyrody: - 1 Bartosze;
- pomniki przyrody – 15 obiektów.

Przez obszar gminy Ełk przebiegają następujące korytarze ekologiczne, należące do strefy Korytarza Północnego:

- Pojezierze Ełckie – rodzaj: korytarz leśny, Typ K korytarz uzupełniający (krajowy), KPn-1D;
- Puszcza Borecka – Puszcza Piska – rodzaj: korytarz leśny, Typ K korytarz uzupełniający (krajowy), KPn-7A;
- Puszcza Piska – typ: rodzaj: obszar węzłowy G korytarz główny (międzynarodowy), GKPN-8.

Należy podkreślić że, przy realizacji poszczególnych zadań respektowane będą przepisy szczególne, określone w aktualnych aktach prawnych dot. poszczególnych form ochrony przyrody objętych ochroną na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2022 r. poz. 916 ze zm.).

Ponadto, planowane w ramach programu działania nie wyznaczają ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko wymienionych w § 2 ust. 1 i § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839 ze zm.).

Z up. WÓJTA
ZASTĘPCA WÓJTA
GMINY EŁK

/-/ Bożena Wołyniec